

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

17.02.2023. Nr. 1-5/46

Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

Par bāriņtiesu darbinieku ētikas kodeksu

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11. panta 4. punktu viena no tiesībsarga funkcijām ir jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu.

Bāriņtiesu likuma 4.panta trešā daļa noteic: “Bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks, bāriņtiesas loceklis un bāriņtiesas darbinieki, pildot amata pienākumus, ievēro bāriņtiesas darbinieku vispārējos ētikas principus un uzvedības standartus, kurus izstrādā Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija.”

Bāriņtiesu likuma 4. pants ar trešo daļu tika papildināts 2015. gadā pēc labklājības ministra priekšlikuma. Labklājības ministrs likumprojektam “Grozījumi Bāriņtiesu likumā” (Nr.78/Lp12) bija iesniedzis priekšlikumu deleģēt Ministru kabinetam noteikt bāriņtiesu darbinieku ētikas normas. Pret šādu priekšlikumu iebilda Latvijas Pašvaldību savienība, paužot uzskatu, ka tas nav regulējums, kas būtu jānosaka Ministru kabinetam. Rezultātā tika noteikts, ka bāriņtiesas darbinieku profesionālās ētikas normas nosaka attiecīgās pašvaldības dome vai attiecīgā bāriņtiesa, saskaņojot tās ar pašvaldības domi.¹

Nemot vērā regulējuma nenoteiktību, praksē divu gadu laikā tas pilnvērtīgi ieviests netika. Vēlāk 2017. gadā Bāriņtiesu likuma 4. panta trešā daļa tika grozīta (Nr. 828/Lp12) un 01.09.2017. tā stājās spēkā pašreizējā redakcijā. Labklājības ministra priekšlikums noteikt, ka bāriņtiesas darbinieku profesionālās ētikas normas publicē pašvaldības mājaslapā, netika atbalstīts.

Pašlaik ir izveidojusies situācija, ka bāriņtiesas darbiniekiem ir likumā noteikts pienākums ievērot Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas izstrādātos bāriņtiesas darbinieku vispārējos ētikas principus un uzvedības standartus, taču ētikas kodekss nav pieejams drošticamā interneta vietnē. Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijai nav savas interneta mājaslapas. Ētikas kodekss nav publicēts arī Latvijas Republikas oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” kā ar Bāriņtiesu likumu saistīts dokuments. Savukārt, izmantojot interneta meklētāju, atrodams atšķirīgas Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas izstrādātā ētikas kodeksa redakcijas, piemēram, Ogres novada bāriņtiesas mājas

¹ Bāriņtiesu likuma 4. panta trešās daļas redakcija, kas bija spēkā no 03.12.2015. līdz 31.08.2017.

lapā² publicētais ētikas kodekss apstiprināts ar Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas 2013. gada 29. novembra kopsapulces lēmumu, bet cits – ar Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas 2017. gada 8. decembra kopsapulces lēmumu³.

Atrodami arī pašvaldību izstrādāti bāriņtiesas ētikas kodeksi, piemēram, Liepājas⁴, Talsu novada⁵, Jelgavas pilsētas,⁶ Ludzas novada,⁷ Ventspils novada⁸ pašvaldību mājaslapās. Lielākajā daļā pašvaldību mājaslapu bāriņtiesas darbinieku ētikas kodeksa nav vispār, piemēram, Valmieras novada, Jūrmalas, Ventspils, Daugavpils, Rīgas, Rēzeknes, Balvu novada, Mārupes novada, Limbažu novada, Jelgavas novada u.c.

Atšķirīgi regulēta ir ētikas normu pārkāpumu izskatīšanas kārtība. Piemēram, Liepājas pilsētas bāriņtiesas Ētikas kodeksā noteikts, ka sūdzības par pārkāpumiem izskata ar bāriņtiesas priekšsēdētāja rīkojumu izveidota komisija no vismaz trīs locekļiem. Loceklis, par kuru saņemta sūdzība, nepiedalās izskatīšanā. Arī Ludzas novada bāriņtiesas ētikas kodeksā noteikts, ka pārkāpumus izskata bāriņtiesas izveidota ētikas komisija. Tajā nedrīkst būt bāriņtiesas priekšsēdētājs un divi no četriem komisijas locekļiem ir pieaicināti novada pašvaldības darbinieki. Jelgavas pilsētas bāriņtiesas ētikas kodeksā noteikts, ka sūdzības par bāriņtiesas ētikas normu neievērošanu izskata Jelgavas pilsētas pašvaldības izpilddirektors. Talsu novada un Ventspils novada bāriņtiesas ētikas kodeksā noteikts, ka sūdzības par ētikas normu neievērošanu izskata Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas Ētikas komisija, kuras lēmumam ir ieteikuma raksturs. Pašvaldību noteiktā ētikas pārkāpumu izskatīšanas kārtība atšķiras no Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas ētikas kodeksā noteiktās kārtības, ka iesniegumus par ētikas normu pārkāpumiem izskata attiecīgā pašvaldība. Pašvaldība iesniegumu kopā ar izvērtēšanas materiāliem var nosūtīt izvērtēšanai Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas Ētikas komisijai. Tātad pašvaldība pēc pārkāpuma izskatīšanas papildus var lūgt asociācijas Ētikas komisijas atzinumu.

Vēlos vērst uzmanību, ka informācija par biedrību “Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija”, kuras viens no darbības mērķiem ir “apvienot bāriņtiesas vienotā organizācijā, lai aizstāvētu bāriņtiesu darbinieku darbu, profesionālās un sociālās tiesības un intereses”⁹ ir visai skopa. LURSOFT datu bāzes bez autorizācijas pieejamā informācija liecina, ka no 01.12.2022. deviņas fiziskas personas ir pilnvarotas pārstāvēt biedrību katra atsevišķi. Biedrībai nav savas mājaslapas, līdz ar to nav pieejama informācija par tās biedriem, valdi, dokumentiem un darbību. Latvijas Pašvaldību savienības mājaslapā¹⁰ ievietota īsa informācija par biedrības mērķiem, rekvizīti un Jelgavas novada bāriņtiesas priekšsēdētājas e-pasta adrese, nenorādot amatu biedrībā. Līdz ar to arī pašvaldībām nav

² <https://www.ogresnovads.lv/lv/strukturvieniba/ogres-novada-barintiesa>

³ https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwje7YbRopz9AhVOzIsKHd0zD7QQFnoECAyQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.salacgriva.lv%2Ffiles%2Fnews%2F29251%2Ffbda_etikas_kodekss.docx&usg=AOvVaw17VlqWj8nPkRej5MKHsPiX

⁴ Liepājas pilsētas bāriņtiesas Ētikas kodekss, https://faili.liepaja.lv/Dokumenti/Dokumentu-biblioteka/P%20C4%81rskati-publik%C4%81cijas-zi%C5%86ojumi/barintiesas_etikas_kodekss.pdf

⁵ Talsu novada bāriņtiesas ētikas kodekss, http://talsunovads.lv/wp-content/uploads/2019/08/barintiesas_etikas_kodekss.pdf

⁶ Jelgavas pilsētas pašvaldības iestādes “Jelgavas pilsētas bāriņtiesa” darbinieku profesionālās ētikas normas, https://www.jelgava.lv/files/pielikums_-_copy.pdf

⁷ Ludzas novada bāriņtiesas ētikas kodekss, <https://ludza.b-cdn.net/wp-content/uploads/2012/05/Ludzas-novada-b%C4%81ri%C5%86tiesas-%C4%93tikas-kodekss.pdf>

⁸ Ventspils novada Bāriņtiesas ētikas kodekss, https://www.ventspilsnovads.lv/images/stories/Normativie_akti/Novada_pasvaldiba/Noteikumi/Nr.4_2017_NOTEI_KUMI_Barintiesas_Etikas_kodekss.pdf

⁹ <https://company.lursoft.lv/latvijas-barintiesu-darbinieku-asociacija/40008067985>

¹⁰ <https://www.lps.lv/lv/apvienibas/barintiesu-darbinieku-asociacija/>

pieejams Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas izstrādātais ētikas kodekss un tajā noteiktā ētikas pārkāpumu izskatīšanas kārtība.

Tiesībsargs jau 2018. gadā secināja, ka asociācija, iespējams, 2017. gada 8. decembrī ir pieņēmusi jaunu kārtību ētikas pārkāpumu izskatīšanai, kas nav publiski pieejama. Tas rada neizpratni sabiedrībā, kā arī pašvaldībās par spēkā esošo kārtību bāriņtiesu darbinieku ētikas pārkāpumu izvērtēšanai. Tiesībsargs aicināja asociāciju nekavējoties novērst konstatētos trūkumus un publicēt asociācijas mājaslapā aktuālo informāciju par asociācijas izstrādātajiem bāriņtiesas darbinieku vispārējiem ētikas principiem un uzvedības standartiem un pārkāpumu izskatīšanas kārtību.

Tiesībsarga regulāri saņemtie iesniegumi par bāriņtiesu darbinieku ētikas principu pārkāpumiem, informācijas trūkums par tiesību aizsardzības mehānismu šo pārkāpumu gadījumā un Latvijas bāriņtiesu darbinieku asociācijas izstrādātā ētikas kodeksa nepieejamība liecina par labas pārvaldības principa neievērošanu.

Pamatojoties uz Labklājības ministrijas kompetenci, aicinu Labklājības ministriju:

- 1) izvērtēt nepieciešamību aktualizēt Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas izstrādāto bāriņtiesas darbinieku vispārējo ētikas principu un uzvedības standartu saturu;
- 2) nodrošināt Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas izstrādāto bāriņtiesas darbinieku vispārējo ētikas principu un uzvedības standartu publisku pieejamību.

Par paveikto lūdzu informēt tiesībsargu **līdz 2023. gada 17. martam**.

Tiesībsarga pilnvarojumā
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

Laila Grāvere

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu